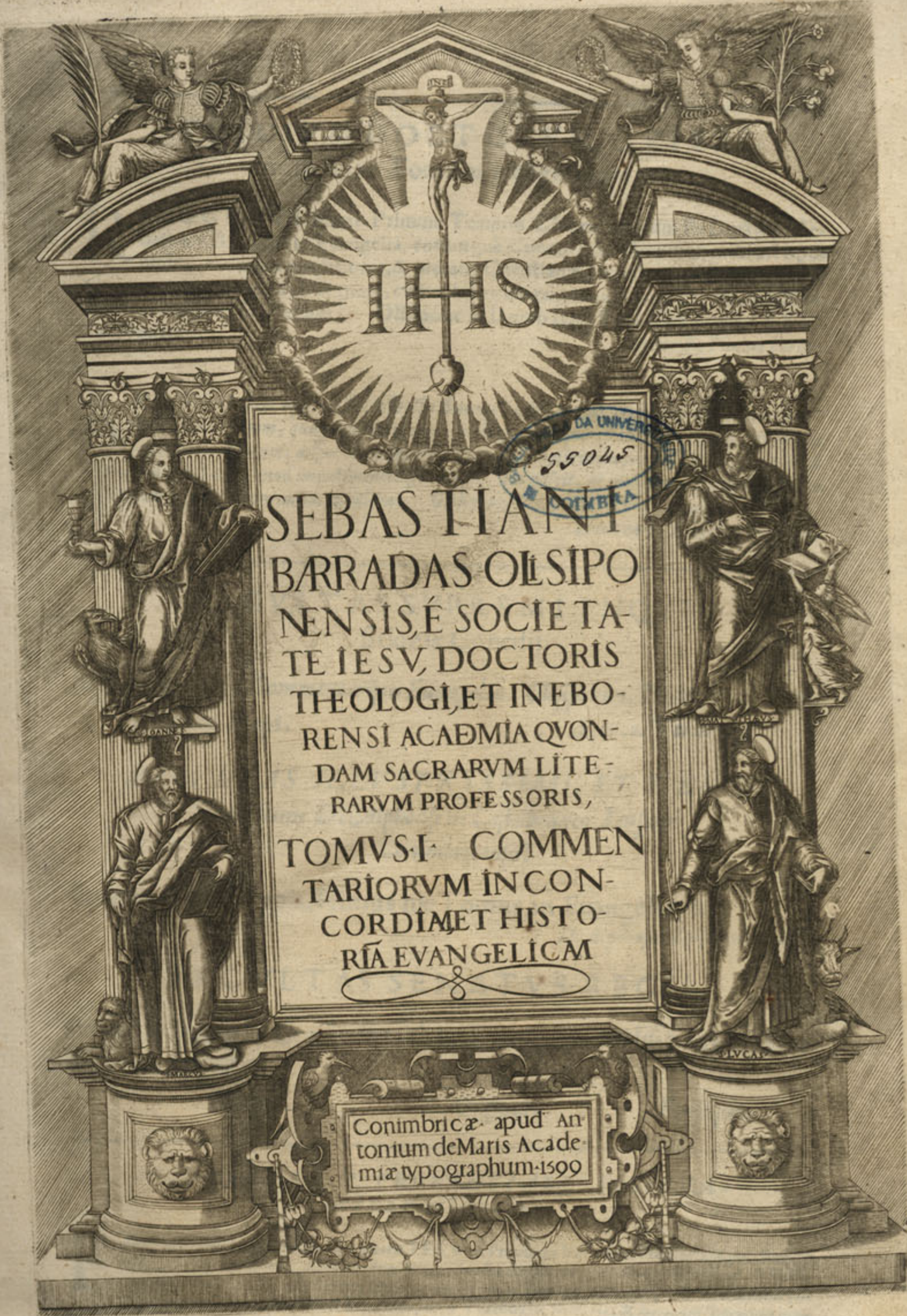

215

Barro

4A
34
18
¥

SEBASTIANI
 BARRADAS OLSIPO
 NENSIS, É SOCIETA
 TE IESV, DOCTORIS
 THEOLOGÏ, ET IN EBO
 RENSÏ ACADEMIA QVON
 DAM SACRARVM LITE
 RARVM PROFESSORIS,
 TOMVS I. COMMEN
 TARIORVM IN CON
 CORDIÆ ET HISTO
 RIA EVANGELICÆ

Conimbricæ apud An
 tonium de Maris Acade
 miæ typographum. 1599

DA UNIVERS
 55045
 DE COIMBRA

IVDICIAM DOCTORVM QVIPTI

num hunc Tomum recognoverunt

RECOGNOVIT Hunc Primum Tomum Commentariorum P. Doctoris & ...
... in Evangelia, et in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...

REV. M. Hoc opus in sacrosanctis Evangelis, et in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...

FACULTAS SUPERIORI INQUI

tionis Concilii

Posuit impium in Commentariis Evangelicis. Olisbonae 2. Decembris 1727.
Diogo de Sousa.

FACULTAS ILLUSTRISSIMA ET REV.

Illustrissimi D. Alphonsi de Castellano Episcopi
Comitatus

Posit mandati typis, Primum hic Tomus in Evangelis, &c.
D. Alphonsus Episcopus Comes

FACULTAS SENATUS REGII

Posuit excudi in Commentariis Evangelicis. Olisbonae 12. Decembris 1727.

Josepha. D. D. D. Josepha.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS SOCIETATIS

in IESV in Lusitania

GO Christophorus Goues Societatis IESV in Provincia Lusitaniae, potestate ad
hoc mihi facta, & eueredo ab eodem Patre Claudio Adueno p. p. potest. nostro Generali, factu-
ratem concedo, ut Tomus I. huius Commentariorum in Evangelis, et in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...
... in Concilio, et in ...

IUDICIUM DOCTORVM, QUI PRIMUM hunc Tomum recognouerunt.

RECOGNOVI Hunc Primum Tomum Cōmentariorum P. Doctoris Sebastiani Barradas in Euangelia, eorumque Concordiam. Et visum mihi est opus multæ, variæque eruditionis, & pietatis Christianæ, nec minoris vtilitatis; atque adeo impresse omnino dignum, cum nihil etiam contineat, quod à Catholica Fide, & bonis moribus sit alienum. Olisipone in Domo Diui Rochi Societatis IESV. 14. Nouembris, 1597. *Doctor P. Paulus Ferrer.*

AVREVM Hoc opus in Sacrosancta Euangelia, seu potius primum eius Tomum decem libros continentem, qua potui diligentia perlegi, nihilque in eo reperi, quod non sanam sanctorum Patrum, atque adeo Ecclesiæ Catholicæ doctrinam præferat. Tantum abest ut aliquid contineat, quod impedimento esse debeat, aut possit, ne in communem studiosorum vtilitatem typis quamprimum mandetur. Olisipone, 6. die Decembris. 1597. *Doctor F. Angelus Pereyra.*

FACULTAS SUPREMI INQUISITIONIS Concilij.

Possunt imprimi hi Commentarij in Euangelia. Olisipone 9. Decembris. 1597. *Diogo de Sousa. Marcos Teixeira.*

FACULTAS ILLVSTRISSIMI, ET REVERENDISSIMI D. Alphonsi de Castelbranco Episcopi Combricensis.

Potest mandari typis, Primus hic Tomus, in Euangelia, &c. *D. Alphonsus Episcopus Comes.*

FACULTAS SENATVS REGII.

Possunt excudi hi Commentarij in Euangelia. Olisipone 15. Decembris. 1597. *Pereyra. D. Daguiar. Fonseca.*

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS SOCIETATIS IESV in Lusitania.

EGO Christophorus Gouea Societatis IESV in Prouincia Lusitanicæ Prouincialis, potestate ad hoc mihi facta, à Reuerendo admodum Patre Claudio Aquaiua præposito nostro Generali, facultatem concedo, ut Tomus Primus Commentariorum in Euangelia, eorumque Concordiam, à Patre Sebastiano Barradas nostræ Societatis, sacre Theologiæ Doctore, & sacrarum literarum professor compositus, eiusdemque societatis Patrum iudicio approbatus, typis mandetur. Conimbricæ 2. Maij. 1598.

Christophorus Gouea.

IVDICIUM DOCTORVM QVIPTRI

hunc iure Torum recognoscitur

RECOGNOVI Hunc Bismum Torum Cognovimus P. Doctoris de
 partibus in hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de

ACTVM EST Hunc Bismum Torum Cognovimus P. Doctoris de
 partibus in hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de

FACULTAS DE R. M. T. NOVIT

hunc Torum Cognovimus

Positum est hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de

ALCANTARA HUBERTISSIMA ET RENE

hunc Torum Cognovimus

Positum est hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de

FACULTAS DE BEN. A. T. S. REGII

Positum est hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de

RICKETTAS E. E. EXAMIN. C. M. L. S. SOCIETAS

hunc Torum Cognovimus

GOVERNORUM Societas hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de
 hunc Torum Cognovimus P. Doctoris de

Christophorus Cognovimus

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO
D. D. Alphonso à Castelbranco Episcopo Conim-
bricensi, Comiti Arganilensi, &c.

MAGNVS Ille Augustinus (Præsul illustrissime) qui erga
Ecclesiam fumen fuit, aduersus hæreticos fulmen, Sacra-
rum Scripturarum studium, magnum negotium esse affir-
mauit. Cum enim Episcopatus curas, atque onera in Era-
dium successorem designatum transtulisset, seque ad scriptu-
rarum studium contulisset, Epistola 110. sic ait; Nemo inuideat otio meo, quia
meum otium magnum habet negotium. Quantum verò negotium hoc
sit, ad Volusianum Epist. 3. his verbis indicat; Tanta est Christianarum pro-
funditas literarum, vt in eis quotidie proficerem, si eas solas ab ineun-
te pueritia vsque ad decrepitam senectutem, maximo otio, summo stu-
dio, meliore ingenio, conarer addiscere. Non quò ad ea quæ necessa-
ria sunt salutis, tanta in eis perueniatur difficultate. Sed cum quisque
ibi fidem tenuerit, sine qua piè, rectèque non viuitur, tam multa, tam
que multiplicibus mysteriorum vmbraulis opaca intelligenda pro-
ficientibus restant, tantaque non solum in verbis, quibus ista dicta sũt,
verum etiam in rebus, quæ intelligendæ sunt, latet altitudo sapien-
tiæ, vt annosissimis, acutissimis, flagrantissimis cupiditate discendi,
hoc contingat, quod eadem Scriptura quodam loco habet. Cũ confu-
mauerit homo, tunc incipiet, &c. In hoc ego magnũ negotium, obedientia sic
statuente, longum multorum annorum contuli otium. Vt autem negotij, & otij in
publicam utilitatem aliquid existeret lucri, in Euangelicam Concordiam &
historiam Commentarios edere iussus sum.

Tomum primum, Deo duce, nunc in lucem producimus, cum verò tibi offe-
rimus, ac dicamus. In hac Conimbricensi Ciuitate ortus est noster hic fructus, cui
igitur potius, quam tibi pastori, nobilissimæque huius Diæceseos Episcopo offere-
tur? Cum te in nobili hac urbe habeam presentem, non mihi opus est ex alijs regio-
nibus, vel urbibus, patronum querere absentem. Quidquid in patrono requiri-
tur, habes. Si virtutem quero, in te fulget. Si generis nobilitatem, Castelbran-
corum nobilissimum genus radiat. Si dignitatem, duplici lumine rutilat, & Ponti-
ficis, & Comitis, quorum alterum solum ad illustrandum quemuis nobilissimum
virum esset satis. Si sapientiam, micantibus nitet radijs, meritoque doctissimus
Episcopus doctissime Ciuitati datus es, vt ubi sedes est sapientiæ, sapientissimus
sederet Pontifex. Iam verò si beneuolentiam erga nostrum Collegium, societatem

D. August.

Ecclef. 18.

que spectem, quem nam te benevolentiorē possem reperire? tam verba, quam opera tuam erga nos voluntatem faciunt exploratam. Hic lapis Lydius. Quod si opes attenderem, amplē tibi suppetunt. Sed opes attendere, non est opus. Neque enim Oppiani scribimus carmina, idcirco aurea appellata, quod pro singulis carminibus, mirā largitate, singulis aureis nummis poeta fuerit à Seuero donatus. Sic enim Sozomenus scribit in præfatione ad Theodosium. Seuerus Cæsar pro metrico poemate, peruersum, vno aureo donans Oppianum, tantū præbuit de largitate miraculū, vt aurea carmina Oppiani hætenus apud plurimos nominentur. &c. Non aurum poscimus, sed gratum, beneuolūque animum, hoc qualicumque munere, benefactori ostendimus. Non Oppiani poema pangimus, sed Christi Optimi Maximi Euangelium explanamus: commentarios vero laboris nostri primitias, pontifici Euangelij concionatori inclyto dicamus, cui in pontificia veste ipsius Euangelij aurea resonant tintinnabula.

Sozomen.

D. Cyril.
Alex.

D. Isidor.

D. Hieron.

D. August.

D. Damas.

Typicam antiqui pontificis vestem reuoca in memoriam, mirabili circumdatam cernes limbo, videlicet aureis tintinnabulis, quæ pontificem indicarent, esse oportere vocalem in templo Dei, atque sonantem. Sunt (ait D. Cyril. lib. ii. de adoratione) minimè obscurum ænigma prædicationis, facta ex auro tintinnabula, &c. Et D. Isidorus in Exod. c. 54. Tabernaculum sacerdos ingreditur tintinnabulis in tunica ambitur, vt videlicet voces prædicationis habeat, ne superni inspectoris iudicium ex silentio offendant, &c. Adde, si placet, Hieronymum ad Fabiolam Epistol. 123. Tanta, inquit, debet esse scientia, & eruditio pontificis Dei, vt & gressus eius, & motus & vniuersa vocalia sint: veritatem mente concipiat, & toto eam habitu resonet, & ornati, &c. Veste fulges pontificia, cælestis coloris hyacinthina hoc est, cælesti vita, non terrena, & ad voluptates abiecta. Habet vestis sonantia, aurea que tintinnabula, id est, habet vita cælestis sonantes, aureas que conciones. eloquentia quidem, lusciani que sermonis puritate, absque fūco, & calami stris sonantes: sententiarum vero gravitate, sanctorumque Patrum testimonijs aureas. Etenim præclare nouisti Patrum thesauros scrutari, de promptoque ex illis auro, tua eloquia inaurare. Patrum lectio tua est voluptas, tua delicia, tuum oblectamentum. Nā sunt in sanctis libris sanctæ deliciae, teste Augustino in Commentarijs Psalm. 38. Gaudia, ait, spiritalia vnde erunt adhuc ambulatibus super terram, nisi ex diuinis eloquijs, ex verbo Dei, ex parabola aliqua scripturarum scrutata, & inuestigata, ex dulcedine inuentionis, quæ præcessit labor inquisitionis? sunt quædam deliciae sanctæ, & bonæ in libris. Sic Augustin. Huc illud spectat Damasi Summi Pontificis ad Hieronymum Epistol. 124. Nullam puto digniorem disputationis nostræ confabulationem fore,

fore, quàm si de scripturis sermocinemur inter nos. id est, ut ego inter-
rogem, tu respondeas. qua vita nihil puto in hac luce iucundius, quo
animæ pabulo omnia mella superantur, &c. *Hæc tua sunt mella, quibus
conciones nobis præbes conditissimas. Denique, ut alter Cæsarius Nazianzeni*
Cæsarius. *Gregorij frater, ex roseto Patrum collectis rosis, odorata nectis ferta, fragrantessq;
coronas. Non quædam (ait Cæsarius initio Dialogi) propriè mea le-
uiaque proferam, sed quæcunque clarorum, beatorumque Patrum
prata peragrans de illorum roseto collegi. Quorum rosæ aqua ex late-
re Dei, ac sermonis, qui carnem assumpsit, manante, rigantur: & à iugi
sanguinis indidem orti riuo, rubro colore tinguntur, totumq; mundû
suaui odoris fragrantia replent. Qui & splendore suo firmamenti
luminaria vincunt, & vitæ sermonem continent, &c. Utinam multos
habeas imitatores, qui paulino spiritu è suggesto tonent, & ex Patrum armameta-
rio tela nouerint sumere, quibus hostem vulnerent. Etenim Patrum autoritas
ponderis, acuminis, roborisque habet plurimum. Aliter tela vulnerant à valido,
aliter ab imbecillo contorta milite: sic sententiæ, etsi præclaræ, aliter cor feriunt, si
Augustini, Hieronymi, Chrysostomi, Cyrilli, reliquorumque Patrum verbis, ali-
ter si concionatoris, vel scriptoris solum nomine, dictoque proferuntur. Nihil ita
percutit, ait Hieronymus in Cõment. Zachar. 9. Ut exemplum de scriptu-
ris sanctis, & testimonium rotatu oris emissum, &c. Concionatoris ergo
tela sunt ex scripturis sanctis deprompta exempla, ac testimonia, Patrum quoque
dicta præclara, oris, pectorisque valido coniecta rotatu: id est, spiritu. Propone
(oro) Pontifex Clarissime, conciones tuas veluti exemplar, quod imitari possint,
concionatoribus, typis manda, à quo alienum te non esse puto. Sciant veniunt a se-
cula qualem pontificem nostra tulerint secula, videant, ut in aqua solem, in con-
cionibus animum, qui in corpore videre non potuerunt. Discant non inutilia ver-
ba fundere, sed de rebus solidis, utilibusque. & ad animorum salutem spectanti-
bus sapienter eloqui, Patrum volumina euoluere, dicta obseruare, præclaras sen-
tentias ad docendos, vel flectendos auditores adhibere.*

At scis, non esse satis Pontifici verba, virtutem præcellere. qui verba solû dat,
fallit, qui virtutibus verba decorat, is perfectus est Pontifex. Idcirco conciones
virtutibus, virtutes concionibus exornas. Sic olim Aaronis rationale exornabat
D. Hieron. *superhumerales. Vndè illud Hieronymi ad Fabiolam; Non prius rationale,
& sic superhumerales, sed ante superhumerales, & deinceps rationale.
A mandatis tuis, inquit, intellexi Psal. 118. Prius faciamus, & sic doce-
amus, ne doctrinæ autoritas cassis operibus destruat. Hæc ille. Fulge-
bant in rationali, sacerdotisque pectore quatuor gemarum ordines. Has idem san-*

Etissimus

Oseas. 6.

rutilat, & sicut pluijs germinat herba de terra; id est, erit similis Messias Soli orienti sereno cœlo, nullis obscurato nubibus, & pluijæ optatæ. sicut lux solis orientis rutilat, sic lux Messia clarissima toto rutilabit orbe, & sicut pluijs germinat herba de terra, sic per illius doctrinam germinabit gratia, & virtus de mundo. eisdem similitudinibus vsus est Oseas capite sexto; Quasi diluculum (inquit) præparatus est egressus eius, scilicet Messia, & veniet quasi imber nobis temporaneus, & serotinus, terræ. Pluuia temporanea dicitur ea, quæ è cœlo fluit eo tempore, quo sementem faciunt agricolæ, serotina quæ segetes ad maturitatem perducit; Christus pluuia est temporanea & serotina, quia & primam gratiam nobis donat, & vsque ad fructum, & gloriam, perseverantiam. Huic pluijæ & sementem debemus, & segetem gratiæ, & messem gloriæ. Sequitur de pacto.

Nec tanta est domus mea (ait David) apud Deum, vt pactum æternum iniret mecum, firmum in omnibus atque munitum; id est, non propter nobilitatem, & splendorem domus meæ, mecum iniuit Deus pactum æternum de Messia, ex meo genere orituro, sed propter bonitatem, ac misericordiam suam. Iis adiungit verba plena desiderij Messia; Cuncta (inquit) salus mea, & omnis voluntas; id est, omne desiderium, Messias est, ab eo tota salus mea pendet, ille mihi vnus est in optatis. Septuag. sic vertunt; Omnis salus mea, & omnis voluntas in Domino; quæ versio nostræ expositioni fauet. Additur; Nec est quicquam ex eo, quod non germinet, vt est in complutensi editione. id est, nihil est ex Messia, quod nõ sit fructum magnum mundo pariturum, opera omnia, verba omnia, omnes Messia cogitationes, germinabunt mundo, gratiamque afferent vberimam. Aliter legitur in vulgata editione correctæ, quæ sequenda est; Nec est quicquam ex ea, quod non germinet; id est, ex voluntate Davidis; quia præuidebat ille suam voluntatem, suumque de Messia desiderium, non sine fructu relinquendum, sed cumulatissimè explendum; ait; Neque est quicquam ex

ea voluntate mea de Messia, quod non germinet, id est, quod non efficiatur à Deo, & perueniat ad opus. efficiet enim Deus quæcunque opto de Messia, non erit mea voluntas aliqua in re irrita ac vana, non frustrabitur Deus spem, & voluntatem meam. Tandem de Iudæorū quoque populo vaticinatur, eumque cum spinis confert, quas è terra promissionis Deus euulsi; Præuaricatores autem (inquit) id est, qui in Messiam fuerint præuaricati, quasi spinæ euellentur vniuersi; Messias germinabit, hostes autem eius sicut spinæ eradicabuntur, &c.

Ex his constat Christum à Davidis familia ducere originem, quod ipse etiam testatur Apoc. vltimo; Ego (inquit sum radix, & genus David, id est à Davide radicem, & genus traho. & Zacharias Baptistæ pater; Erexit (inquit) cornu salutis nobis in domo David pueri sui; id est, Deus extulit fortissimum, & salutiferum Messia regnum ex familia Davidis; eriget sceptrum & cornu potentissimum crucis, quo ventilabit hostes Messias ex domo Davidis. Sed dubium est non vulgare, an à Davide per Salomonem originem Christus habeat, an per alium filium? cui nos infra respondebimus. Illud nunc obseruandum, Christum secundum humanitatem filium esse Davidis, quia virgo Deipara eius mater, Davidis filia est; secundum diuinitatem verò Dominum esse Davidis iuxta illud Psalmi centesimi noni; Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis. à Davide appellatur Christus, Dominus, quia non solum homo erat, verum etiam Deus; quod cum Pharisei ignorarent, Matthæi vigesimo secundo, Christo roganti; Si David vocat eum Dominum, quomodo filius eius est? respondere non potuerunt. August. Psal. 54. Christus (inquit) filius David est secundum carnem, Dominus David secundum diuinitatem, & cæt. Nec tamen secundum diuinitatem solummodo, sed secundum humanitatem etiam cum diuinitate copulatam Dominus est Christus Davidis, & omnium hominum; quia omnium est redemptor, omnium Rex ac pontifex Maximus. est item David radix Christi, quia à Da-

Apoc. 22.

Lucæ. 3.

Psal. 109.

Matth. 22.

D. August.

Isai. 5

Li
rat
tu

D.

à Dauide ortus est Christus, veluti à radice arbor pulcherrima, fructuq; plenissima suauissimo; est & Christus radix Davidis, vt dicitur Apocalypsi 22. quia à Christo veluti radice quidquid succi, id est gratiæ, habuit Dauid, traxit. Isaia. 53. Ascendet sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti; ascendit Christus à Dauide natus, coram Iudæorum populo, veluti virgultum, quod in arborem euasit pulcherrimam, & veluti radix gratiæ totius, ac gloriæ. Sed ad Euangelistas iam veniamus.

CAPVT V.

De libro generationis Christi.

CRISTI Genealogiam descripsit Matthæus cap. 1. & Lucas cap. 3. Matthæus hinc sui duxit Euangelij initium; Liber generationis IESV Christi; quia primum, quod in historia requiritur, genus est eius, de quo agitur principis. Lucas postquam de baptismo egit, Christi genealogiam subiecit; vt insinuaretur in baptismo renasci hominē, nouumq; ac cœleste genus adipisci. Præterea, quia Patris cœlestis atque æterni, præclarissimæque illius vocis fecerat mentionem, qua è cœlo dilectissimum filium affatus est; Tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi; Iosephi quoque facere voluit mentionem, qui Christi pater putabatur, eiusque genealogiam cōtexere.

Ambiguum est quid illa Matthæi verba significant. Liber generationis; videtur enim Euangelium suum librum generationis Iesu Christi appellare, cū tamen hæc Christi generatio, parua quædam tantæ scripturæ portio sit. Respondet D. Thomas hoc modo; Matthæus, qui scripsit hebræis, in scribendo modum hebræorum seruauit; consuetum est autem apud hebræos libros suos à principio intitulare, sicut dicitur Genesis, quia ibi agitur de generatione. &c. Eodem modo respondent Lyranus, & Carthusianus.

Itaque aiunt hebræorum Matthæum secutum morem, qui libros ab ea re denominant, de qua initio libri agitur; cum igitur initio Euangelij de Christi generatione agatur, merito liber generationis Christi, nominatum est.

At hic mos falso hebræis tribuitur, non enim libros solent à rebus nominare, de quibus in principio librorum sermo est; sed a primis verbis siue dictionibus; quem admodum iuris periti decretorum, ac decretalium capita, ab initijs ipsorum capitum denominant. Liber Genesis ab Hebræis, dicitur berefith, id est, in principio, Exodus, veelle Semoth, id est, & hæc nomina, Leuiticus, vaicra, id est, & vocauit, quia hæc dictiones initia sunt voluminum. Genesis, Exodus, Leuiticus, & cætera nomina græcorum sunt, non hebræorum. Vnde non rectè dixit Euthymius Matth. 1. à Mose appellatum esse librum Geneleos. D. Chryostom. hom. 2. in Matth. propterea putat, librum Euangelij appellari librum generationis Iesu Christi, quia omnium gestorum Christi, & omnium bonorum caput, & radix, est generatio Christi humana; Librum (inquit) generationis vocat Matthæus, quia totius dispensationis caput, & radix, atq; principium omnium nobis in hoc cōsistit bonorum; omni siquidem admiratione plenissimum est, & super spem, expectationemque mortalium, quod Deus homo factus est; hoc autem impleto, illa omnia, quæ sequuntur, iuxta ordinem, & rationem consequuntur. Hæc ille. Et Euthymius; Reliquum (ait) est, vt ab hac præcipua parte, Euangelista totum librum, generationis librum vocauerit.

Respondemus paucis dubio proposito; Matthæum noluisse hunc titulum, Liber generationis; toti Euangelij libro præfigere, sed huic tantummodo Christi genealogiæ, quasi dicat; hæc est enarratio, vel scriptura generationis Messia, hic est catalogus eorum, à quibus duxit originem. Quemadmodum Geneleos quinto, dicitur; Hic est liber generationis Adam; id est, hic est catalogus eorum, quos Adam primus homo generauit; quorum deinde nomina, & generationes sequuntur. Nec enim illud caput liber est propriè, sed

Si 3 cata.

Hebræi libros a primis verbis solent nominare.

Euthym.

D. Chryst.

Liber generationis quis dicatur.

Genes. 5.

Liber generationis Iesu Christi.

D. Thom.

catalogus. Obijcies nomen libri non significare catalogū, sed longi⁹ aliquod volumen. Respondemus, hebraismum esse, cum liber p̄ breui aliqua scheda, vel genealogia vsurpatur. nam nomen hebræum סֵפֶר sepher, quo Matthæus vsus est, non solum volumen longius, sed breuem etiā significat schedulam, vt colliges ex cap. 32. Jeremiæ, emisse dicitur eo capite Ieremias agrum, venditionis verò schedam librum sœpè appellat, hebraicè sepher. Similiter paruus libellus repudij, appellabatur liber; Isaia. 50. Quis est hic liber repudij matris vestræ, quo dimisi eam? &c. Hanc interpretationem sequuntur Abulensis cap. 1. in Matthæum, Maior, Gagneius, & Iansenius, Ijs adde fuisse, vt conijcio, in more positum, vt Iudæi ad hunc modum genealogiæ cuiusuis catalogum inchoarent; Liber generationis Iacob, vel Ioseph. &c. morè igitur suorū secutus est Matthæus, & Christi genealogiam, vt cæteri incipiebant, sic incepit. Liber generationis Iesu Christi; id est, progenitorum, ex quibus secundum carnem Christus est generatus.

Cum autem Christus duas habeat generationes, alteram diuinam, alteram humanam, Matthæus librum humanæ generationis descripsit; diuinam Ioannes (vt iā exposuimus) intonuit. diuina ex Patre est sine matre, humana, ex matre sine Patre. Tria viderat orbis generationis genera, quæ Augustinus numerat sermon. 16. de Natiuitate Christi. Primum sine viro, & fœmina, scilicet, Adami. Secundum, sine fœmina, s. Euæ. Tertium ex patre & matre, quomodo omnes generamur. Quartum restabat Christi, ex matre sine patre, quod omnibus generationibus salutem afferret. Primus homo (ait Augustinus) non est natus, sed factus, patre nullo, nulla matre, sed Deo operante; hæc hominis prima conditio. Secunda conditio (id est procreatio à condendo) est, qua creatur fœmina, scilicet Eua, de latere viri, scilicet, Adami. Tertia conditio est, qua natus est homo ex viro, & fœmina. Quarta est Dei, & hominis, qua natus est Christus sine viro de fœmina. Iam erat conditio vna sine viro, & fœmina, scilicet Adami; iam erat altera de viro, scilicet

Adamo, fœmina, scilicet Eua; iam erat tertia de viro, & fœmina; Quarta restabat sine viro de fœmina. Sed ista quarta liberauit tres; prima enim, & secunda ruerunt, tertiam de ruina genuerunt, in quarta salutem inuenerunt. Hæc August. Salutem ergo omnibus generationib⁹ attulit quarta hæc generatio, cui Cardinalis Hugo accommodat illud Genes. 15. Generatione Gen. 15. quarta reuertentur huc; generatione quarta reuersi sunt filij Abrahami in Palaesthinam è captiuitate Aegyptiaca liberati; per generationem quoque quartam, vt est explicatum, filij Adami reducti sunt in gratiam Dei, à Dæmonis seruitute in libertatem asserti.

Produxit Deus primum Adamum, non solum nulla peccati macula inquinatum, verum iustitiæ etiam originalis, & virtutum omnium, ac scientiarum decore exornatum. Produxit Adamus nos longè aliter, iustitia, virtutibusque, ac scientijs spoliatos, & atra peccati labe infectos. Serpebat originalis criminis per omnes generationes contagio; nascebamur omnes nō ex Deo, sed ex sanguinibus, & voluntate carnis, & voluntate viri; nec vlla temporis diurnitate vanescere labe illa, nec vllis manibus elui poterat. Adhibuit generationibus Adami primi, remedium generatio Adami secundi; à quo non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo diuina quadam regeneratione, omniū peccatorum maculis elutis regeneramur.

Non omitam hoc loco, quod Richardus Sancti Victoris, de hac generatione notauit lib. 1. de Emmanuele prima parte cap. 12. De sexu (ait) fortiori fragilior p̄ducitur, quādo de Adam Eua formatur, sic status statū sequitur, & meliore sublato deterior subintroducitur; prior fuit ante peccatū, secundus post peccatū. hic autem è conuerso, de infirmiori sexu fortior gignitur, quando de altera quasi Eua, quæ verè est mater omnium verè viuentium, secundus Adam generatur; sic hic post vnū statū alius exurgit, & deteriori melior succedit; & prior quidem ante resurrectionem, secundus post resurrectionem. Adumbrabat ergo ex sententia Richardi, illa fœminæ imbecillioris ex viro præstan-

Ier. 32.

D. August.

Quadruplex generatio.

Richardus Victorius.

Di
bri
tio
Te
eac

præstantiori productio, statum illum præstantissimum, quem innocentia appellamus, in deteriorem, multoq; imbecilliorẽ alium statum, in quem decidimus, degeneraturum. Hæc verò præcellentissimi hominis, ac Dei, ex Virgine generatio, inuit hunc deteriorem, in quo nunc sumus, statum, in alium multo meliorem, cœlestem, ac diuinum, post iudiciũ per Christum esse mutandum.

Secundum diuinam generationẽ Christus vnum tantum habet genitorẽ, ipsumque ingenitum; at secundum humanam, multos habet progenitores, à quibus longa quadam serie siue genealogia per Virginem Deiparam ortus est. eos Matthæus, Lucasque quauis diuerso modo verissimè tamen vt docebimus, numerarunt. Quod si obijcias ad Hebræos. 7. dici Christum similem sacerdoti Melchisedech, qui Rex pacis fuit, sine patre, sine matre, sine genealogia, proinde Christum non habere genealogiam. Respondeo, Christum secundum diuinitatem ἀγενεαλογητορ esse (sic græcè Paulus loquitur), id est, sine genealogia. Genealogia enim progenitorum multorum est enumeratio, multos autem progenitores secundum diuinitatẽ Christus non habet. Secundum humanitatem verò genealogiam habet, à Matthæo, Lucaque contextam. Hæc Theodoretus, cum locum Pauli notatum explanat, his verbis docet; Dominus Christus est sine matre, vt Deus, ex solo enim patre est genitus; sine patre autem, vt homo, ex sola enim matre Virgine per partum editus est; sine genealogia est, vt Deus. Non enim habet opus genealogia, qui est ex ingenito patre genitus. Hæc ille. hæsitas ignoras cur Melchisedech, qui homo fuit Chanæus sine patre dicatur, sine matre, sine genealogia? Respondetur, propterea dici, quod in diuinis literis huiusmodi genealogia non extet; neque enim docetur quisnam Melchisedech pater, quæ mater, quinam fuerint maiores. Sed de Melchisedech alio loco copiosius dicetur.

Diuisio libri generationis in 3. Tessaradecades. Diuidit Matthæus hunc generationis librum in tres (vt Hieronymus appellat) Tessaradecades, id est, quaterdenas. Omnes (inquit) generationes ab Abraham vsque ad Dauid, generationes quatuordec-

im, ecce primam. & à Dauid vsque ad transmigrationem Babylonis, generationes quatuordecim; hæc secunda. & à transmigratione Babylonis vsq; ad Christum, generationes quatuordecim; hæc tertia. De qualibet ergo Tessaradecade, & de quatuordecim illius progenitoribus est dicendum.

Prima Tessaradecade.

CAPVT. VI.

De Dauide, & Abrahamo.

PRIMA Tessaradecade, cõplectitur progenitores Christi quatuordecim, Abraham, Isaac, Iacob, Iudam, Phares, Efron, Aram, Aminadab, Naasson, Salmon, Booz, Obed, Iesse, Dauid; quorum primus est Abraham, vltimus Dauid Rex. hos duos in ipso genealogia vestibulo collocat Matthæus, vltimum verò, id est, Dauid, antefert primo Abrahamo, sic enim scribit; Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham: huiusce ordinis præpositi ratio quaritur. Ordo præposterus (ait Hieronymus) sed necessariò commutatus, si enim primum posuisset Abraham, & postea Dauid, rursus ei fuerat repetendus Abraham, vt generationis series texeretur. ratio sit. posteriori loco Abrahamum nominauit Matthæus, quia in hac genealogia hoc obseruat, vt nomen progenitoris bis coniunctim, nullo alio interposito progenitore, repetat, hoc modo; Salomon genuit Roboam, Roboam autem genuit Abiam, Abias autem genuit Afa. Afa autem genuit. &c. Vides nomina Salomonis, Roboam, Abia, & Afa, bis nullo alio genitore interiecto repetita. Id in cæteris quoque reperies. Si ergò Matthæus Abrahamum Dauidi præposuisset, huiusmodi repetitionem seruare non potuisset. Sic enim scripsisset; Liber generationis Iesu Christi filij Abraham, filij Dauid, Abraham genuit Isaac. &c. Interiecissetq; ante nominis Abraham iteratio-

1. Tessaradecade, siue quaterdena

Cur matheus Dauidẽ præposuerit Abrahamo

dauidẽ

nam

hem ipsum Dauidem, vt cernis. Vel, vt Hieronymus obscuris illis verbis dixit, rursus ei fuerat repetendus Abraham, vt generationis series prædicto filo texeretur; repetendus, inquam, hunc in modum; Liber generationis Iesu Christi, filij Abraham, filij David, filij Abraham, Abraham autem genuit Isaac, &c. Sed hæc repetitio parum fuisset venusta. Præterea illo ordine præpostero fugit Matthæus falsum sensum, qui posset ex recto ordine elici. Si enim sic scripsisset; Liber generationis Iesu Christi filij Abraham, filij David, significare videretur Abrahamum esse filium Dauidis.

Non habent hæ rationes locum, si dixeris, Matthæum significare voluisse Christum esse filium Dauidis, qui David filius fuerit Abraham; ideòque non præpostero, sed recto ordine sic scripsisse; Liber generationis Iesu Christi, filij David, filij Abraham. hoc est, Liber generationis Iesu Christi filij David, qui David fuit filius Abrahami. Quem sensum sequitur Caietanus, & Iansenius. Sed mihi magis placet sententia Hieronymi; Christum appellari filium Dauidis primum, deinde Abrahami. Iecit enim Euangelista quoddam veluti fundamentum genealogiæ totius, scribēs in primis Messiam esse filium Dauidis, & Abrahami. Fuit autem alia quoque ratio præcipua, cur Dauidem Abrahamo præposuerit. Videlicet quia Dauidis filius Messias expectabatur ab omnibus, atque adeò filius David appellabatur, vt ex Euangelij constat. Hoc igitur, quod Iudæi in generatione Messie maximè requirebāt, ante omnia initio genealogiæ opus fuit proponere, idque deinde progenitoribus enumeratis confirmare.

D. Hieron.

Cur autem reliquis prætermisissis horum duorum filium Euangelista nuncuparit, rationem reddit D. Hieronymus; quia ad hos tantum facta est de Christo repromissio. Pluribus tamen factam de Messia repromissionem, probatur. quia Hieronymus, ait, Abrahæ factam repromissionem, illis verbis Gen. 22. Benedicentur in semine tuo omnes gētes terræ. id quod verissimum est, vt constat ex Paulo ad Galat. 3. atqui eadem promissio iisdem verbis facta est, Isaaco Genes. 26, & Iaco-

Cur dicatur
Christus filius
David
& Abrahami.
Genes. 22.
Ad Galat. 3
Gen. 26.

bo, Genes. 28. ergò non Dauidi solum, & Abrahamo, sed pluribus facta est de Christo promissio; nō est ergò satis firma Hieronymi ratio; nisi quis velit promissionem factam Isaaco, & Iacobo, promissionis potius Abrahæ factæ fuisse confirmationem, quàm nouam promissionem.

Dixerim hos duos in ipso genealogiæ limine locatos, quia alter, id est, David peculiari ratione Messie pater dicebatur, ex cuius familia Messias esset oriturus; alter, id est, Abrahamus totius Israeliticæ Gentis caput erat, fons & origo. Præterea, quia his duobus præcipue Christus promissus est, ex eorum genere mittendus. Promissio Abrahamo facta extat Genes. 12. & 22. Per me metipsum iuravi, dicit Dominus, quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo vnigenito propter me, benedicā tibi, & multiplicabo semen tuum, sicut stellas cœli, & velut arenam, quæ est in littore maris; possidebit semen tuum portas inimicorum suorum; & benedicetur in semine tuo omnes gētes terræ, quia obedisti voci meæ. Huius promissionis explanationem infra subiiciam. Fuit illa iureiurando confirmata. Quamobrem iureiurandum dicitur à Zacharia in Cantico; Iureiurandum (inquit) quod iurauit ad Abraham patrem nostrum, &c. Similem in modum promissionem iuramento Dauidi fanciuit Psal. 131. Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Hanc promissionem vocat Isaias cap. quinquagesimo quinto, pactum, & misericordias David fideles; Feriam (inquit) vobiscum pactum sempiternum, misericordias David fideles. hoc est, misericordias perpetuas, constantes, & stabiles Dauidi promissas. has ille misericordias canit Psalmo 88. Misericordias (inquit) Domini in æternum cantabo. &c. Lege, quæ supra diximus lib. hoc, cap. 4. de familia Messie.

Quia ergò Abrahamus Israeliticæ gentis caput erat, & origo, ducit ab eo genealogiæ initium Matthæus, descenditque velut per gradus quosdam vsque ad Iosephum Virginis Deiparæ sponsum. Abraham (inquit) genuit Isaac, &c. Iudæorum parens Abrahamus fuit summis virtutibus exorna-

Gen. 28.

Promissiones de Messia.

Gen. 12.
Gen. 22.

Lucæ. 1.

Psal. 131.

Psal. 88.

De Abraham.

exorna-

exornatus, quem Deus ex Vr Chaldæorum vrbe, in Palesthinam euocatum multis affectis beneficijs. Vnde illud Isaia. 51. Attendite ad petram, vnde excisi estis, & ad cauernam laci, de qua præcisi estis, attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos; quia vnum vocavi eum, & benedixi ei, & multiplicavi eum. &c. Petram appellat Abraham, ex quo veluti è lapicidina Iudæi instar lapidum ad ædificandū populum excisi sunt; cauernam verò lacus, similem in modum Saram Abrahamæ vxorem vocat, quia ex eius vtero is populus veluti è latomia præfectus est. Petra igitur Abrahamus, idè-que meritò in ipso huius genealogiæ fundamento veluti primus lapis collocatur; cæteri que illi adnectuntur, quousque ad lapidem illum angularem, id est, Christū perueniatur, qui vt dicitur Psalmo 117. Factus est in caput anguli.

Petra Abraham⁹ optimo iure dicitur, quia fidei fuit constantissimæ, propter quam à Paulo ad Romanos quarto, pater credentium appellatur; eò quòd fidei illius vestigia sectentur. Signum (inquit) accepit circumcisionis, signaculum iustitiæ fidei, quæ est in præputio, vt sit pater omnium credentium per præputium, vt reputetur & illis ad iustitiam; & sit pater circumcisionis, non ijs tantum, qui sunt ex circumcisione, sed & ijs, qui sectantur vestigia fidei, quæ est in præputio patris nostri Abrahamæ. Est ergò Abrahamus Iudæorum quidem parens carnalis, per carnem; Christianorum verò parens est spiritalis per imitationem. Fides autem, quæ in illo prædicatur à Paulo eò capite, fides fuit de Christo venturo. Contra spem (inquit) in spem credidit, vt fieret pater multarum gentium. &cæt. Credidit Abraham fore, vt esset ipse pater multarum gentium, non Iudæorum tantum, sed etiam Christianorum, vt ex eodem capite colligitur; at Christianorum pater est per Christum, ergò fidem tunc habuit de Christo. Obijcies fidem Abrahamæ de filio fuisse ex vxore ætatis prouectæ suscipiendo, sic enim eodem capite Paulus; Non infirmatus est in fide, nec considerauit corpus suum

emortuum, cum ferè centum esset annorum, & emortuam vuluam Saræ. &cæt. Respondetur, hanc fidem de Christo fuisse, credidit enim filium se procreaturum ex vxoris vulua emortua, cuius ex stirpe Christus, per quem fieret pater multarum gentium, nasceretur. dices Paulum loqui de fide, quæ Abrahamo dicitur reputata ad iustitiam. Genes. 15. at fides illa de propagatione seminis erat, nò autem de Christo. Respondetur, coniunctam fuisse fidem de Christo cum fide de multiplicando semine, per Christum enim erat multiplicandum semen spiritale, per Isaac carnale.

Eduxit Deus Abrahamum foras, vt dicitur Geneseos decimo quinto, tempore nocturno, & ait illi; Suspice cælum, & numera stellas, si potes, & dixit ei; sic erit semen tuum; Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. credidit (inquam) Abraham Deo pollicenti seminis multiplicationem, maximè spiritalis per Christum. de semine enim spiritali verba hæc interpretanda ex Paulo ad Romanos quarto, colliges. Sic erit semen tuum præcipue spiritale per fidem, sicut stellæ cæli, quas vides innumerabiles. Fidem itaque de Christo habuit, & in Christum Abrahamus, quæ in illis quoque verbis maximè cernitur; In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ; in semine tuo; id est, in Christo, vt Paulus interpretatur ad Galatas tertio; Abrahamæ (inquit) dictæ sunt promissiones, & semini eius. non dicit, & feminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo, qui est Christus. Sed totius promissionis verba exponamus.

Per me met ipsum iuravi dicit Dñs. &cæt. Summi momenti promissio hæc est, cui Deus addit iuramentum; & quidem ita est. quid enim maioris vnquam momenti fuit, quàm Verbi incarnatio? Benedicā tibi, & multiplicabo semen tuū sicut stellas cæli, & velut arenā, quæ est in littore maris. De Christo sensu sublimiori hæc intelligēda sunt, vt Origenes intellexit; De Christo (ait Origenes) dicitur; Multiplicabo semen tuū; quis iam expositione indiget, vt sciat, semen Christi quomodo

Tc multi-

Isai. 51.

Abraham

Abraham lapis primus genealogiæ Christi.

Psal. 117.

Ad Rom. 4.

Abraham pater credentium.

Fides Abrahami in Christum.

Genes. 15.

Gen. 15.

Ad Rom. 4.

Ad Galat. 3.

Promissio facta Abrahamo de Messia. Gen. 22.

Origenes.

I N D E X

Propter quod Deus exaltauit illum. 623.col.2.
Exinaniuit semetipsum. 724.col.1.
Non vt in præsentia mea tantum, sed multò magis nunc in absentia mea, cum metu, & tremore vestram salutem operamini. 745.col.b.
Dedit illi nomen, quod est super omne nomen. 761.col.2. & 763.col.1. & 783.col.2. & 785.c.2.
3. Exi stimo omnia detrimetum esse propter eminentem scientiam Iesu, &c. 33.col.1.
Videte malos operarios, videte cõcisionem. 773.c.2.
Nos sumus circuncisio, qui spiritu seruius Deo. 86.col.2.
Saluatorem expectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis, suæ. 791.col.1.

EX EPISTOLA AD COLOS- senses.

Cap. 1. In quo habitat plenitudo diuinitatis corporaliter. 125.col.2. & 199.col.2.
In ipso condita sunt vniuersa, &c. 127.col.1.
Ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. 127.col.1.
Primogenitus omnis creaturæ. 235.col.1.
2. In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis: 299.col.2.
Delens quod aduersum nos erat chirographum, 26.col.1.
Quæ sunt umbra futurorum. 26.col.2.
In Christo circuncisi estis, circuncisione non manu facta, in expoliatione corporis carnis, &c. 773.c.1.
3. Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi. Gratiæ agentes Deo & Patri per ipsum. 791.col.2.
Induentes nouum hominem, &c. 35.col.1.
Non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes. 690.col.1.

EX EPISTOLA I. AD THESSA- lonicenses.

Cap. 2. Iudæi Domiaum occiderunt, & Prophetas, &cæt.
3. Hoc denunciabamus vobis, quoniam si quis nõ vult operari, non manducet. 573.col.1.
5. Vt integer spiritus vester, & anima, & corpus conseruetur. 623.col.2.

EX EPISTOLA PRIMA AD Timotheum.

Cap. 6. Nihil intulimus in hunc mundum; haud dubium quòd nec auferre quid possumus. 459.col.2.

EX EPISTOLA II. AD TIMO- theum.

Cap. 2. Si sustinebimus, & conregnabim. 592.c.1.
4. Reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die, iustus Iudex. 537.c.1.
Tu verò yigila, in omnibus labora, &c. 749.col.1.

EX EPISTOLA AD TITVM.

Cap. 1. Omnia munda mundis. Coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum, sed inquinatæ sunt eorum mens & conscientia. 856.c.2.
2. Dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem. 851.col.1.
3. Apparuit humanitas Saluatoris nostri Dei. 791. & 863.col.1.

EX EPISTOLA, AD HEB- bræos.

Cap. 1. Multifariam, multisque modis, olim Deus, &c. nouissime diebus istis locutus est nobis in filio. 35.col.2.
Tanto melior Angelis effectus, quanto differentias præ illis nomen hereditauit. 117.c.2. & 511.c.1.
Per quem fecit & secula. 127.col.1.
Cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ. 685.col.2.
2. Si enim qui per Angelos dictus est sermo, &c. 38.col.1. & sequent.
Quia pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem, vt per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium. Nusquam enim angelos apprehendit. 607.col.2.
Minuisti eum Paulo minus ab Angelis. 647.col.2.
3. Moyses fidelis erat in tota domo Dei. 27.col.1. & 183.col.1.
4. Festinemus ingredi in illam requiem. 634.c.1.
5. Didicit ex ijs, quæ passus est obedientiam. 922.col.1.
6. Volens Deus ostendere pollicitationes hæredibus, &c. interposuit iusiurandum. 174.col.1.
7. Reprobatio fit præcedentis mandati. 10.col.2. & 27.col.1.
Translato sacerdotio, necesse est vt & legis translatio fiat. 26.col.2.
Manifestum est quod ex Iuda ortus est Dominus, &c. 315.col.1. & 434.col.1.
Melchisedec rex Salem. 717.col.1. & 2.
Talis decebat vt nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus. 883.c.1.
8. Hoc est Testamentum, &c. 4.col.1.
In melioribus repromissionibus sancitum est. 13.c.1.
Testamentum Nouum manet in æternum. 25.c.2.
9. Vbi est testamentum, mors necesse est intercedat testatoris. 3.col.1.
Munera & hostiæ offeruntur, quæ non possunt iuxta conscientiam, &c. 10.col.2.
In secundo tabernaculo semel in anno solus pontifex introibat. 11.col.2.
Si sanguis hircorum & taurorum, & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis. Quanto magis sanguis Christi emundabit conscientiam nostram. 850.col.1.
10. Irritam quis faciens legem Moysi sine vlla miseratione, &c. moritur. 7.col.1.
Vna oblatione consummauit in æternum sanctificatos. 9.col.2.
Per velamen, id est, carnem suam. 312.col.1.
11. Iusta fidem defuncti sunt omnes isti. 14.c.2.
Sine fide impossibile est placere Deo. 39.col.1.
Credere oportet accedentem ad Deum, quia est. 40.col.1.
Sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. 54.col.2. & 41.col.2.
Qui hæc dicunt, significant se patriam inquirere, &c. 83.col.2.
Fide obrulit Abraham Isaac, cum tentaretur. Et vnigenitum offerebat, qui susceperat repromissiones, &c. 456.col.2.
12. Melius clamantem, quam Abel. 172.col.1.
Aspicientes in autorem fidei, & consummatorem Iesum. 322.col.2.
Non

I N D E X

Non accessistis ad tractabilem montem, &c. 18.c.1.
 Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus
 adversus semetipsum contradictionem. 847.c.1.
 3. Eduxit de mortuis pastorem magnum ovium,
 &c. 25.col.1.
 Obedite præpositis vestris, & subiacete eis, ipsi
 enim peruiuant, &c. 749.col.1.

EX EPISTOLA D. IACOBI.

Cap. 1. In mansuetudine suscipite insitum verbum
 quod potest saluare animas vestras. 199.col.2.
 Omne datum oprimum, & omne donum perfe-
 ctum deorsum est, descendens à Patre luminum,
 apud quem, &c. 286.col.2.
 Voluntarie genuit nos, vt simus initium aliquod
 creaturæ eius. 287.col.1.
 Concupiscentia cum conceperit parit peccatum,
 peccatum verò cum consummatum fuerit, ge-
 nerat mortem. 851.col.1.
 2. Fides si non habeat opera, mortua est in semet-
 ipsa. 820.col.2.
 4. Adulteri, nescitis, quod amicitia huius mundi
 inimica est Dei? &c. 283.col.2.

An putatis quia inaniter scriptura dicat, ad inuidiã
 concupiscit spiritus qui habitat in vobis? 283.c.2.

EX I. D. PETRI EPISTOLA.

Cap. 1. Præcogniti ante mundi cõstitutionem, ma-
 nifestati autem nouissimis temporibus. 451.c.1.
 Non enim doctas fabulas sequuti, notã fecimus vo-
 bis Dñi nostri Iesu Christi virtutem, &c. 47.c.1.
 2. Ipsi tanquam lapides viui superædificamini.
 866.col.1.
 Abstineret vos à carnalibus desiderijs, quæ militant
 aduersus animam. 477.col.1.

Vos genus electum, regale sacerdotium.
 3. Mulieres subditæ sint viris suis, sicut Sara obe-
 diebat Abrahæ, Dominum eum vocans. 899.c.2.
 Quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circũ-
 datio auri, aut iudamenti vestimentorum cul-
 tus. Sed qui absconditus est cordis homo in in-
 corruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est
 in conspectu Dei locuples. 501.col.2.

Octo animæ saluæ factę sunt per aquã, quod & nos
 nũc similis formę baptisma saluos facit. 766.c.1.
 4. Qui pallus est in carne, desit à peccatis, vt iam
 nõ desiderijs hominum, sed voluntati Dei, quod
 reliquũ est in carne, viuat temporis. 745.col.1.
 5. Omnem sollicitudinem vestram projicientes in
 eũ, quoniam ipsi cura est de vobis. 661.col.1.

EX II. EPISTOLA D. PETRI.

Cap. 2. Spiritu Sancto inspirati loquuti sunt sancti
 Dei homines. 47.col.2.
 Canis reuersus ad suum vomitum, & sus lota in
 volutabro luti. 834.col.1.

EX EPISTOLA I. D. IOANNIS.

Cap. 1. Quod fuit ab initio, quod audiuius, quod
 vidimus oculis nostris, &c. 47.col.1 & 300.col.1.
 Annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud
 Patrem, & apparuit nobis. 256.col.2.
 2. Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non
 custodit, mendax est. 291.col.1.
 3. Charissimi nunc filij Dei sumus, &c. 295.col.1.

4. Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus
 in eo. 523.col.2.
 Multi pseudoprophetæ exierunt in mundum, &c.
 410.col.2.
 5. Filius Dei venit, & dedit nobis sensum. 125.c.2.
 Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater,
 Verbum, & Spiritus Sanctus, &c. 126.col.2.

EX APOCALYPSI.

Cap. 1. De ore eius gladius exibat. 111.col.1.
 Ego sum primus, & nouissimus. 451.col.1.
 3. Sto ad ostium, & pulso. 638.col.2.
 Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, vt locu-
 ples fias. 838.col.2.
 4. Procidebant 24. Seniores ante sedentem in thro-
 no, & adorabãt viuentem in secula seculorum, &
 mittebant coronas suas ante Thronum. 815.c.2.
 Requiem non habebant die, ac nocte dicentia, San-
 ctus, &c. 628.col.2.
 Animalia plena oculis. 749.col.1.
 5. Vicit Leo de Tribu Iuda. 315.col.1.
 Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtu-
 tem, & diuinitatem. 128.col.2. & 761.col.2.
 7. Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo
 poterat. 525.col.2.
 11. Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt
 diebus mille ducentis sexaginta amicti faccis,
 &c. 414.col.2.

Visa est arca Testamenti, & facta sunt fulgura, &
 voces, &c. 463.col.1.
 12. Mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius, &
 in capite eius corona stellarum duodecim. 499.
 col.2. & 540.col.1. & 820.c.2. & 860.c.1. & 524.
 c.1. & 571.c.2. & 541.c.2. & 542.c.1.
 & 114.col.2. & 466.col.2. & 491.col.2.

Michael, & Angeli eius præliabantur cum dracone,
 747.col.2.
 Clamabat parturiens. 116.col.1.
 Draco sterit ante mulierem, &c. 884.col.1.
 13. Agnus occisus ab origine mundi. 8.col.2.
 14. Opera illorum sequuntur illos. 460.col.2.
 Ecce Agnus stabat super montem Sion. 824.col.1.
 17. Aquæ populi sunt. 1.col.2.
 19. Ecce equus albus, & qui sedebat super eũ, &c.
 & vestitus erat veste aspersa sanguine, & exerci-
 tus qui sunt in cælo sequebantur eum, &c. 108.
 col.2. & 736.col.1.

De ore eius procedit gladius. 111.col.1.
 Venerunt nuptiæ Agni, & vxor eius præparauit se, &
 datũ est illi vt cooperiat se bysino, &c. 115.c.1.
 20. Hæc est mors secunda. 110.col.1.
 Soluetur Satanus de carcere suo, & exibat, & sedu-
 cet gentes, &c. 109.col.1.
 21. Non introibit in eam aliquod coinquinatum,
 7855.col.2. & 859.col.1.

Ciuitas aurum mundum simile vitro mundo.
 859.col.1.
 Absterget Deus omnem lacrimã ab oculis eorum,
 & mors ultra non erit, &c. 781.col.1.
 Fundamenta muri ciuitatis omni lapide prætioso
 ornata. 469.col.2.
 22. Ego sum radix, & genus Dauid. 324.col.2.

FINIS

ERRATA POTIORA.

Pag. 2. col. 1. Barath. lege, baraph. carah. lege, carath. sic etiam emenda hebraea. pag. 7. col. 1. iritam lege, irritam. pag. 8. col. 1. incurauit. leg. incuruauit. pag. 21. c. 2. in fine, sic leg. sit. pag. 37. col. 1. euangelicæ. leg. euangelicæ. pag. 49. col. 1. in fine. à. Apostoli. dele, à. pag. 50. col. 1. in medio. iustitia, inquit, Deo. leg. iustitia, inquit, Dei. pag. 50. col. 1. in fine. ijs quibus reuelatur. leg. ij quibus. pag. 53. col. 1. f. 1. roper. leg. propter. pag. 65. initio primæ lineæ. deest, &. leg. & illud. pag. 68. col. 2. susurrem. leg. susurrenem. pag. 69. col. 1. rimatur. leg. rimantur. pag. 70. col. 2. imbum. leg. limbum. pag. 84. col. 2. conuertuntur. leg. conuertentur. pag. 92. col. 2. reddituræ. leg. redituræ. pag. 94. col. 2. prinpis. leg. principis. pag. 95. col. 1. Reuertere sulamitis. adde, reuertere; ita ut quater repetatur. pag. 99. col. 1. nauigaret. leg. nauigaretur. pag. 180. col. 1. rãres. leg. fratres. pag. 120. col. 2. Zachariæ. 20. leg. 2. pag. 121. col. 2. Ioannes. leg. Ioannis. pag. 129. col. 2. venit. leg. veniet. pag. 132. col. 2. lege tribuitur. leg. legi. pag. 166. col. 1. septuaginma. leg. septuagesima. pag. 143. col. 2. responde. leg. respondet. pag. 168. col. 1. in fine. serpens causa mali non; sic dispuage. serpens causa mali. non hic; &c. pag. 195. col. 2. Iudæ. leg. Iudæi. pag. 196. col. 2. m. easque. leg. eosque. pag. 212. col. 2. nullius finibus. leg. nullis. pag. 214. col. 2. Iudæis, Romanis, græcis. leg. à Iudæis, à Rom. à græcis. pag. 281. col. 1. cooperatur. leg. cooperantur. pag. 290. col. 2. linea. 1. illud. leg. illud. pag. 293. col. 1. finem, & lignis. leg. & lignis. pag. 298. col. 2. linea vltima, qui. leg. quia. pag. 302. col. 1. in princ. recipit. leg. recepit. pag. 318. col. 1. accipiebat. leg. accipiebant. pag. 336. col. 1. &. obed Dauidis pater. leg. auus. pag. 339. col. 1. εκακία. lege, ακακία. pag. 355. altero dicitur loco. leg. altero loco dicitur. pag. 362. col. 2. redit sol. leg. redijt. pag. 370. col. 2. paruum lucis. leg. parum lucis. pag. 400. col. 2. in fine Romanam. leg. Romani. pag. 410. col. 2. memortam. leg. memorant. pag. 435. Zadielo. leg. Zabdielo. pag. 435. col. 1. vel, auertit. leg. vela; vertit. pag. 486. col. 1. Septembris. leg. Septembri. pag. 499. col. 2. suauissimam. leg. suauissimum. pag. 502. col. 2. saporem. leg. soporem. pag. 511. col. 2. fidesimum. leg. fidelissimum. pag. 539. col. 2. vndeque. leg. vndique. pag. 563. col. 2. luctum. leg. luctu. pag. 615. col. 1. en. leg. enim. pag. 626. col. 2. Emmaus. leg. Emmaus. pag. 619. col. 2. vt vtero. leg. in vtero. pag. 700. linea. 2. deleat. c. c. 36. pag. 747. adunt. leg. cadunt. pag. 783. col. 1. in fine verbo substantiuo. leg. à verbo substantiuo. pag. 790. col. 2. edito. leg. edicto. pag. 785. col. 2. nomen Iesum. leg. Iesu. ibid. cœlesti. leg. cœlestis. pag. 793. col. 1. refecta. leg. referta. pag. 797. col. 1. quò tempore & Messias. leg. & quo tempore. pag. 813. col. 1. paragrafo. 1. solucitis. leg. solicitus. pag. 822. col. 2. signum. leg. sinū. pag. 824. col. 1. in fine parag. 1. leg. lupū agnus superauit; pag. 825. col. 1. lin. 7. idque haud paulò. Est verius. leg. idque haud paulò est verius, sine puncto. pag. 825. col. 1. ad finem. perfectos. leg. præfectos. pag. 825. col. 2. cum simili. leg. consimili. pag. 825. col. 2. linea 4. regum. leg. regnum. pag. 831. col. 1. lin. 5. quolibet. leg. quodlibet. pag. 832. col. 1. lin. 4. intentio. leg. intentio. pag. 832. col. 1. in fine. parag. 1. effectum. leg. affectum. pag. 832. col. 1. in fine. parag. 2. primo oco. leg. loco. eadem col. Cant. 40. leg. 4. pag. 832. col. 2. in fine, virtutis. leg. virtutes. pag. 833. col. 1. parag. 2. in testimonio D. Greg. cum orationibus. leg. cum aromatibus, &c. pag. 833. col. 2. parag. 2. penitendum. leg. enitendum. afferantur. leg. efferantur, à rationis canea. dele, à. pag. 834. col. 1. parag. 3. vita superet. leg. vita suppetet. pag. 834. parag. 3. foeditissimo. leg. foetidissimo. pag. 834. col. 1. lin. 5. inquit Gregorius. leg. Da, inquit Greg. &c. eadem col. in fine parag. 3. in testimonio D. Bern. leg. infernus, & carcer animæ, &c. parag. 4. euenit. leg. venit. parag. 3. Eiectus. leg. ereptus. pag. 834. col. 2. parag. 1. perpetuam seruauit. leg. perpetuam seruauit pacem. pag. 835. col. 1. parag. 1. muliebris. leg. mulieris. pomam leg. ponam rediret. leg. redire. conterere. leg. contere. pag. 835. col. 2. contemnere. leg. contemne. pag. 837. col. 1. parag. 1. sint. leg. sin. pag. 837. col. 2. parag. 2. menstruæ. leg. menstruatæ. parag. 3. vluam. leg. vuluam. pag. 838. col. 1. parag. 1. sanctifica. it. leg. sanctificaui. parag. 2. offerebatur. leg. offerebantur. parag. 3. tenit. leg. tenuit. tutius. leg. totius. pag. 839. col. 2. in fine. parag. 1. disputationem. leg. dispanctionem. confirmat. leg. confirmant. probalitate. leg. probabilitate. pag. 840. col. 1. cap. 2. linea 7. semine pepererit. leg. si suscepto semine. pag. 840. col. 1. parag. 2. offeretur. leg. offerretur. pag. 842. col. 1. parag. 2. αὐτὸς. leg. αὐτὸς. pag. 843. col. 1. parag. 1. offeret. leg. offerret. fastu. leg. fastu. pag. 843. col. 2. linea. 1. sic leg. Simeonem cuius vlnis Christus in templo est exceptus, Lucas pingit, &c. eodem parag. signare. leg. significare. parag. 2. spirito. leg. spūitu. paraphrasi. lege, paraphrasis. pag. 844. col. 1. parag. 1. dissipauerint. leg. dissipauerint. col. 2. parag. 1. de quod leg. de quo. parag. 2. videtur. leg. videretur. intelligatur. leg. intelligatur. pag. 845. col. 1. parag. 1. proprius. leg. propius. c. 2. parag. 1. possunt. leg. possum. parag. 2. superstierm te relinquo. leg. & superstirem, &c. clauduntur. leg. claudantur. pag. 846. col. 1. parag. 2. laudis prosperitatis. leg. laudis & prosperitatis. parag. 3. linea. 3. procedit. leg. prædicat. pag. 846. col. 2. in testimonio Theophyl. multorum. leg. malorum. ibid. parag. 1. exercitum. leg. exercituum. cadent conterentur. leg. cadent & conterentur. pag. 847. col. 1. parag. 2. linea. 3. leg. & Christostomus. parag. 3. agonie. leg. agone. in fine. exceptus. leg. ereptus. pag. 847. col. 2. parag. 2. in fine. salutemque recipient, resurrectionem. leg. ac resurrectionem parag. vltimo, linea penultima. dolorum. leg. dolorem. ibid. ignara leg. ignaram. pag. 852. col. 2. in fine. flui. leg. fluit. pag. 854. col. 1. in fine. fruretur. leg. frueretur. pag. 857. col. 1. in fine. Isaiæ. 9. leg. Isai. 60. pag. 863. col. 1. linea. 1. etiam. leg. etenim. pag. 882. in fine. leg. August lib. 3. de conf. &c. pag. 888. col. 2. linea. 5. veste. leg. vestem. pag. 889. col. 2. in fine. selencum. leg. seleucum. pag. 910. col. 1. se. leg. sed. col. 2. linea. 5. non pœnitendum. leg. non pœnitendam.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

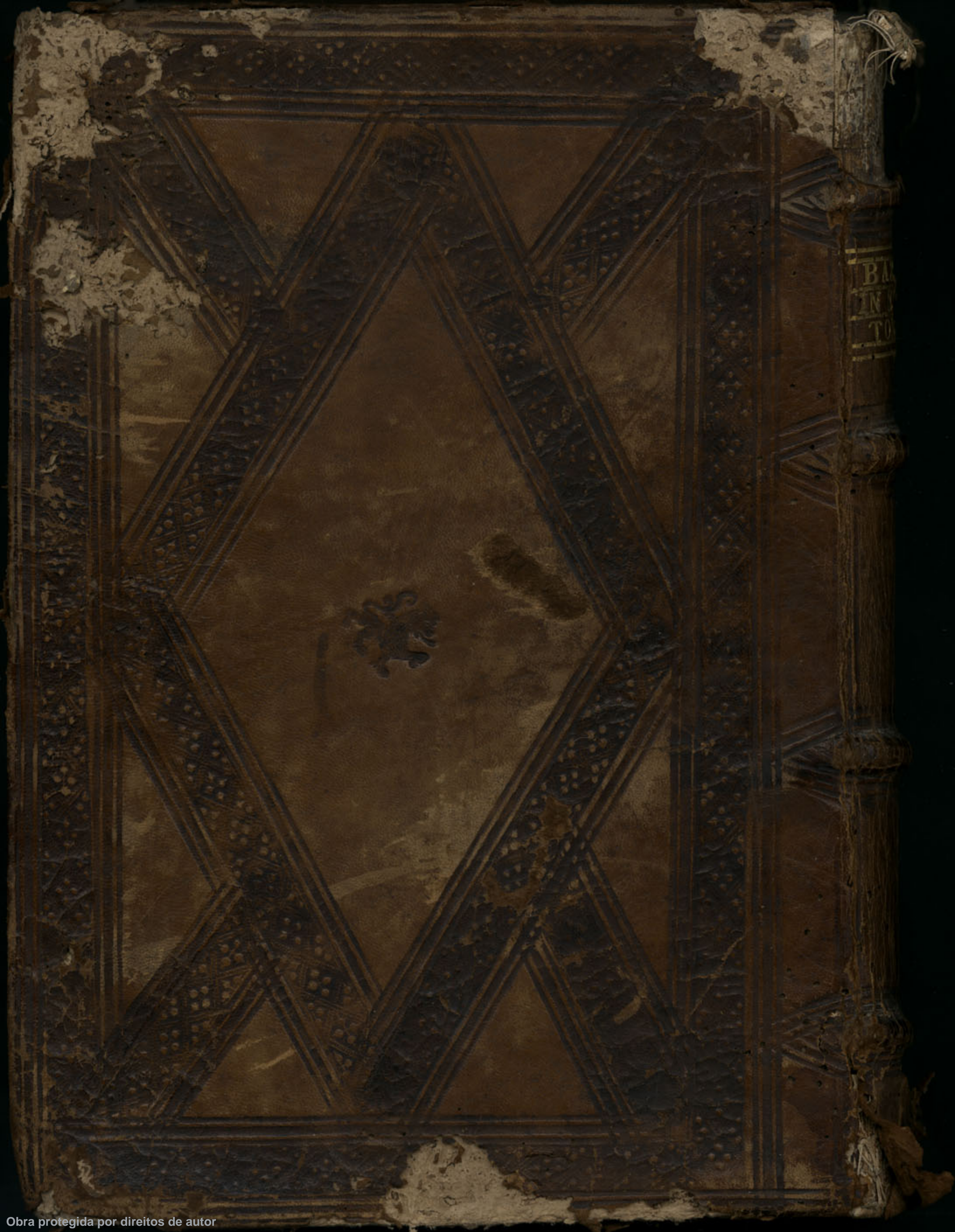
Errata hic annotata à pagina 825. vsquè ad paginam 857. elapsa fuere in pauculis paginis, permissu auctoris correctis à quodam, qui nec eas rectè emendabat, nec fortè legebat; dum ipse Auctor, timore pestis, impeditus erat.

ERRATA POTIORA.

Faint, mostly illegible text, likely a list of corrections or errata. The text is oriented vertically on the page.

TYPGRAPHIAE RECTAE.

Faint text at the bottom of the page, possibly a printer's mark or a concluding note.

BA
IN
TO